

Truk - bývalá japonská základna

Milan Jelínek

Rubrika: Vojenská technika

Publikováno s laskavým svolením nakladatelství Militaria

<http://www.militaria.cz>

Autorská práva má Militaria - Elka Press a autor

Karolíny jsou malebné jako celá Mikronésie. Je to asi tisíc korálových a sopečných ostrovů a ostrůvků na západě Tichého oceánu, o celkové rozloze 1 185 km², s asi 140 000 obyvatel - samozřejmě bez turistů a rekreantů. Těchto asi tisíc ostrovů a ostrůvků tvoří osmačtyřicet archipelagů, mezi které patří i Východní Karolíny.

Ve Východních Karolínách leží atol Truk, druhý největší (po Ponape) v tomto souostroví. Truk - fantaskně nádherná scenerie s blankytnou oblohou, s azurovým, jemně napěněným mořem, bílými břichy mračen, košatými, naježenými palmami a pruhy písku na pobřežích ostrůvků atolu. Dnes ráj výletníků a specialistů na válečnou historii, ale také - ač jsou domorodci už hodně amerikanizovaní - stále jedno z center místního lidového umění tkalcovského (je tu nadále veden matriarchát), ukazují se (a prodávají) staré tradiční námořní mapy zhotovené z palmových žeber a škeblí.

ZKÁZA ČÁSTI IV. FLOTILY

Tímto rájem se v l. 1941-1945 přehnal válka, dokonce několikrát. V únoru r. 1944 byl důvodem drtivé akce Američanů v těchto končinách jejich rychlý postup vůči Japoncům ze středního do západního Pacifiku. Gilbertovy ostrovy, atol Tarawa, Marshallovy ostrovy., Kwajalein, to byly milníky jejich "skoků na Tichém oceáně" od r. 1942, teď přišly na řadu atoly Eniwetok a Truk.

Na Truku byla jedna z nejvýznamnějších japonských základen vůbec a hlavní japonská tichooceánská báze, podřízená přímo vrchnímu velení císařských braných sil. Začátkem r. 1944 tu bylo i kotviště IV. flotily, která stále představovala vážnou hrozbu americkým silám. Základna loďstva se společně s letišti rozkládala na ploše 70 km², chráněna nejen obrannými bateriemi, kulometnými hnízdy a kanóny plavidel lodí na hladině laguny, ale také bujnou místní vegetací, mnohem účinnější než např. standardní maskovací sítě. Na osmnácti ostrovech uvnitř atolu bylo k boji připraveno na 15.000 císařských vojáků, byly tam stovky stíhaček, bombardérů a dopravních strojů, desítky válečných lodí, sklady pohonných hmot a munice, pracovalo tu komunikační centrum s dosahem po celém Pacifiku. Ano, Spojenci v Pacifiku museli toto "hnízdlo odporu" zlikvidovat.

Američané původně plánovali vyloďení na atolu Eniwetok (operace CATCHPOLE), který nebyl tak těžkým "soustem", ale až na začátek května r. 1944 - zdar akce by jim umožnil získat jednak úplnou kontrolu nad Marshallovým souostrovím, jednak by Eniwetok mohli učinit východiskem dalšího postupu v oblasti, zejména k Marianám. Jenže hrozilo, že Japoncům se do té doby podaří obranu atolu významně posílit, zatímco Američané by

k pozdějšímu útoku museli složitě přeskupovat síly! Proto admirál R. A. Spruance - velitel 5. americké flotily, která v tomto prostoru operovala (invaze na Marshallovy ostrovy aj.) - už po skončení dobývání atolu Kwajalein (4. února) navrhl vrchnímu veliteli amerických námořních v Pacifiku admirálu Ch. Nimitzovi, aby se v postupu neprodleně pokračovalo a jaksi "z chodu" se zaútočilo i na Eniwetok. Nimitz pak osobně přiletěl na Kwajalein a návrh, jenž měl vlastně už podobu konkrétního plánu vypracovaného lidmi ze štábu kontradmirála Turnera, s velením 5. flotily projednal. Dal pak souhlas, ale s podmínkou, že před útokem na Eniwetok vyřadí americká letadla japonská letiště právě na atolu Truk (od Eniwetoku 670 mil - Východní Karolíny), a také na Ponape (od Eniwetoku 360 mil - Střední Karolíny). Z bou totiž hrozilo Američanům při útoku na Eniwetok nebezpečí leteckých a námořních mocných rušivých akcí. S napadením asi 1 000 mil vzdáleného Saipanu na Marianách se počítalo už dříve.

Jak nebezpečné jsou to základny, dokázala akce Japonců, kdy toliko šest námořních letadel ze Saipanu - po dlouhém letu, s tankovacím mezipřistáním na Ponape - zaútočilo v noci 12. února t. r. na velká vojenská skladiště na těsně předtím dobytém ostrově Roi a téměř celá je zničila, aniž se Američanům podařilo sestřelit jediný z japonských hydroplánů!

Základny na atolech Truk a Ponape v té době už snímkovaly stroje 7. letecké armády. Přelety nepřátelských letounů však Japoncům naznačily, že Američané mají o tyto ostrovy zvýšený zájem. Nemýlili se. Američané si podle vyhodnocených snímků z onoho Liberatoru ověřili, že mezi ostrovy atolu kotví nejen jedna ze dvou obrovských bitevních lodí typu MUSAŠI, ale také 2 letadlové lodě, několik těžkých a 4 lehké křižníky, zřejmě 20 torpédoborců, 12 ponorek a okolo 50 dopravních a pomocných lodí.

Než ale Američané zaútočili, velitel této skupiny na Truku, admirál Kóga, stačil část onoho loďstva odvelet jinam, a jakmile začali Američané postupovat horní obastí Oceánie (Mikronésie), poslal mnoho dalších svých plavidel mezi Palauské ostrovy východně od Filipín, kde ostatně hrozil postup MacArthurových sil od Nové Guineje, a tedy by tam tyto jednotky mohli Japonci výtečně upotřebit. Nu a poté, co 4. února přeletěl nad Trukem výzvědný Liberator vyslaný z 850 mil vzdáleného Boungainville, vydal Kóga rozkaz, aby se k ostrovům Palau přesunula další jeho plavidla, ta nejvýznamnější - nejsilnější, a sám se s MUSAŠI vydal k Japonsku. Tudíž v polovině měsíce zůstaly v laguně atolu Truk jen dopravní lodě a několik druhořadých a lehkých jednotek, jejichž přeplutí do bezpečí se ostatně plánovalo také.

Zatímco na Ponape se pak vrhly stroje 7. letecké armády generálmajora W. H. Halea, podporované mj. letadlovými loděmi SARATOGA, PRINCETON a LANGELEY (*Task Group 58.4 - velitel kontradmirál S. P. Ginder*), a po pěti útocích ve dnech 15.-26. února letiště na Ponape zlikvidovaly, Truk dostaly "na starost" letecké síly 5. flotily, tedy stroje na 9 letadlových lodí viceadmirála M. A. Mitschera, chráněných 6 bitevními plavidly, 6 těžkými a 4 lehkými křižníky, 28 torpédoborců a provázených trénem zásobovacích aj. pomocných jednotek. Těmi letadlovými loděmi (hlavní části *Task Force 58*) nasazenými proti Truku byly ENTERPRISE, YORKTOWN a BELLEA WOOD (tyto tvořily *Task Group = TG 58.1* - vel. kontradmirál J. W. "Black Jack" Reeves Jr.), ESSEX, INTREPID a CABOT (TG 58.2 - vel. kontradmirál A. E. Montgomery) a BUNKER HILL, MONTEREY a COWPENS (TG 58.3 - vel. kontradmirál F. C. Sherman). Lodě nesly na svých palubách 276 stíhaček, 167 lehkých námořních bombardérů a 126 torpédových letounů (celkem 569 strojů). *Task Groups 58.1, 58.2 a 58.3* se 15. února soustředily severně od atolu Eniwetok, aby tam natankovaly z 5

zásobovacích plavidel, načež se v doprovodu bitevních lodí, křižníků, torpédoborců. vydaly k Truku. Finální část této operace 5. flotily začala 17. února.

Toho dne před úsvitem se Spruanceho loďstvo nacházelo asi 100 mil (180 km) severovýchodně od Truku. Už předtím ale admirál vydělil ze svazu rychlou operační skupinu (*TG 50.3*) ve složení: bitevní loď NEW JERSEY a IOWA, letadlová loď COWPENS, křižníky MINNEAPOLIS a NEW ORLEANS a 4 torpédoborce, jíž sám velel a která měla likvidovat plavidla unikající od Truku po leteckém útoku. Z *Task Force 58* pak 72 stíhaček vystartovalo ještě za předjitřní tmy, tedy tak, aby byly stroje nad základnou těsně po rozednění, kdy byly cíle nejmarkantnější. Úkolem těchto letounů bylo zničení co největšího počtu japonských stíhaček ještě před tím, než přiletí formace amerických bombardérů.

Japonci měli tou dobou na Truku následující letecké síly (přibližně): 68 strojů na ostrově Moen, 27 na Dublonu, 20 na Etenu a nejméně 46 strojů na Paramu (tj. celkem 161 bojeschopných letadel) a dalších 180 letounů na Etenu čekajících na piloty, na opravu apod., tedy zatím neschopných boje. Posádky okamžitě použitelných letounů měly předběžnou pohotovost, neboť útok nepřítele se čekal. A tedy když hlídky zpozorovaly blížící se americké stíhačky, odstartovalo 45 japonských letounů k přímému boji. Dalších asi 40 strojů sice vzletlo poté, co se je podařilo dotankovat, ale tyto se staly nejčastějšími terči a oběťmi amerických leteckých kanónů a kulometů.

Přes odpor, který Japonci kladli, se útok Američanů vydařil dokonale - na zemi či ve vzduchu bylo rozstříleno nebo zapáleno asi 70 japonských strojů, a když přiletěly námořní bombardéry - 18 strojů (Grumman) Avenger, zůstalo v troskách na zemi dalších přibližně 190 nepřátelských letadel. Přitom ztráty Američanů v této fázi činily jen 4 stroje. Avšak několik japonských torpédových letadel typu Kate se americkému útoku vyhnulo a uniklo nad moře, kde se jim podařilo americkou flotilu vypátrat a jeden z nich dokonce zasáhl novou letadlovou loď INTREPID (CV11, typ ESSEX - do služby vstoupila teprve 16. srpna 1943), která pak musela na několik měsíců do opravy.

Posádky těch amerických bombardérů, které přilétaly nad Truk po prvním útoku a měly za cíle japonské válečné lodě na laguně, byly zklamány - hemžilo se tam sice dopravními parníky (asi 50 lodí), ale jinak jen křižníky a torpédoborci, které už vyplouvaly na moře, aby unikly. Takto se podařilo při prvních útocích zasáhnout jen školní křižník KATÓRI a torpédoborce MAIKAZE a NÓWAKI, které však přesto unikly. Odpoledne téhož dne se však tato skupina dostala před hlavně Spruanceova rychlého oddílu, který potopil KATÓRI a MAIKAZE, nato i minolovku ŠÓNAN MARU 15, ale NÓWAKI, ač ostřelován nejtěžšími děly lodi IOWA, unikl. Ponorka SKATE však potopila ještě křižník AGANÓ, jehož posádka se z většiny zachránila na torpédoborci OITE.

Útoky amerických letadel na Truk pokračovaly do večerních hodin a byly úspěšné - byly potopeny lehký křižník NAKA, pomocné křižníky AKAGI MARU, AIKÓKU MARU a KIJÓZUMI MARU, staré torpédoborce TAČIKAZE, FUMIKAZE a OITE (zahynula i většina trosečníků z křižníku AGANÓ). Vcelku se Američanům podařilo při 30 náletech ve dnech 17. a 18. února potopit 2 křižníky, 3 pomocné křižníky, 4 torpédoborce, 2 ponorkové tendry, letadlový transport, 5 tankerů a 19 dopravních lodí a zničit asi 250 japonských letadel, zatímco sami ztratili jen 32 strojů.

Když Američané odletěli, ještě večer 18. února začaly záchranné práce - čluny přivázely k břehu trosečníky, v džungli pátraly oddíly po pilotech, kterým se podařilo dostat se na

padáku ze sestřelených strojů, do moře se řítících letadel. Provizorní lazarety se zaplnily, sténání a nářek bylo slyšet odevšad. Přijely technické oddíly a co se dalo zachránit pro další válečnou potřebu, to odvezly.

Po dvou týdnech byl klid. Jako by se kolem ostrova nikdy nepřehnala válka.

A tento klid zůstal na Truku dodnes.

VRAKOVÝ RÁJ

Americký nálet 17./18. února 1944 učinil z Truku jeden z největších hřbitovů námořní, letecké a armádní techniky všech dob. Dodnes tam na dně, v hloubce 10-200 metrů, ale i v mělké vodě při pobřeží spočívá na 60 lodí a kolem 300 letadel, také desítky tanků, aut, zbraní všech druhů, kalibrů. ve stavu a pozicích, v jakých zůstaly v onom předposledním roce války.

Za těmito rozpadajícími se svědky dávné válečné minulosti neustále jezdí cizinci - hlavně Američané, a ještě více Japonci, ale objeví se tu i Evropané. Z Japonska, USA a Austrálie sem na výletních lodích připlouvají jednak běžní turisté, kteří pak na toto "muzeum" pohlíží sice vzrušeně, ale jinak s prostou laickou zvědavostí, jednak potomci těch, kteří tu kdysi bojovali a případně ztratili život, jednak odborníci na historii vojenství, v oboru zbraní, válečných plavidel, letadel, plavidel a jednak samozřejmě vrakoví potápěči (mezi nimi i Evropané). Ti také vesměs vědí, co tady mohou nalézt a vyfotografovat (neboť brát a odvézt cokoliv z tohoto válečného reliktu je přísně zakázáno a ještě přísněji postihováno), ale vědí to i zamlklí pánové znalí vojenské techniky, kteří bez vzrušení, ale o to pozorněji a soustředěněji prohlíží tu kus letadla ležící u břehu pod koruny palem, tam zase trosky vyhořelého tanku, nechávají se v člunu dopravit ke zbytku dopravní lodi, jejíž můstek ještě trčí z vody.

Truk patří k Mikronésii a asi 40 000 zdejších obyvatel žije jednak z výměny zboží, jednak z turistického ruchu, jednak z hospodářské podpory, kterou poskytují Spojené státy. Vysoká životní úroveň tu není, ale turisté a další návštěvníci si nemohou stěžovat, že by o ně nebylo postaráno. Ostatně zas tolik jich nepřijíždí - řádově stovky ročně. Převažují ti, kteří o někdejších válečných událostech na Truku vědí, ba mnozí do podrobností znají, jak tato základna v systému japonských branných sil fungovala. A tito erudovaní, náročnější návštěvníci Truku vědí, že už musí trochu pospíchat - stav všeho se tu zhoršuje, rez postupuje. I pod hladinou, ve vodě okolo 30 °C teplé, připomínají mnohé lodě, natož zbraně na nich, palubní části, kusy čehosi, co sice kdysi sloužilo nějakému účelu a bylo funkční, ale dnes se mění v beztvardou zkamenělou hmotu obrostlou řasami a droboučkými korály. I kostry už mizejí. Stále však je toto válečné vrakoviště spojnicí mezi přítomností a minulostí, stále ještě dokládá, jak a čím se tehdy bojovalo, jak absolutně krutá byla válka, třebaže vedená "jen" konvenčními zbraněmi.

Ano, i tady si na historii můžete ještě sáhnout rukama, ale - nechte ležet!